

RYBÁRSTVO

na Slovensku

Usmernenie k ambulantnému predaju živých rýb

Prihovor členov
Prezídia ZCHRS

Operačný program
Rybné hospodárstvo
2014-2020

Plánované zmeny pri čerpaní
finančných prostriedkov

Spôsoby vyšetrenia
rýb chovateľom

Ochranné siete
proti predátorom

Predstavenie člena ZCHRS:
Rybárstvo Krpelany

Keď rybári plačú - Bečva

Ochorenie rýb:
Koi herpesvíroza kaprov

Príhovor členov Prezídia Združenia chovateľov rýb na Slovensku

Blíži sa čas Vianoc a koniec roka 2020, ktorý bol trochu iný ako tie predchádzajúce. K bežným problémom, s ktorými sme sa pravidelne počas roka stretávali, pribudli nové súvisiace s COVIDom 19. Niektorí z nás zaznamenali počas roka znížený odbyt vyprodukovaných rýb, čo sa hlavne prejavuje teraz na konci roka.

Napriek týmto okolnostiam nám Svätý Peter doprial počas roka vcelku priaznivé počasie a niektorí z nás dosiahli aj nadpriemernú produkciu rýb. Podarilo sa nám ochrániť našich zamestnancov pred aktuálnou pandémiou, vody bolo dostatok a pomerne dobré výsledky sme zaznamenali aj v zdravotnom stave rýb v našich chovoch.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR pripravilo pre nás na konci roka darček a tak môžeme konštatovať, že nám po približne 8 rokoch poskytlo „rybárom“ producentom rýb finančnú podporu a prisľúbili nám, že nebola posledná.

Prezídium nášho združenia absolvovalo počas roka pomerne veľké množstvo stretnutí, kde sme diskutovali na rôzne témy a riešili sme problémy doma ale aj niektoré spoločné napr. s kolegami v Čechách. Myslíme si, že sme sa vydali správnou cestou. Sme radi, že sa nám podarilo rozšíriť počet subjektov v združení na 32. Ďakujeme všetkým členom za Vašu pomoc a aktívny prístup. Veríme, že to povzbudí aj ďalších.

Zavedli sme vydávanie vlastného časopisu, v ktorom predstavujeme našich členov a prinášame niektoré informácie z oblasti chovu rýb a z činností, ktoré s rybárstvom úzko súvisia. V aktuálnom čísle Vám prinášame niektoré pripravované zmeny pri čerpaní finančných prostriedkov OPRH, ktoré pripravili pracovníci z Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR na zlepšenie možnosti ich čerpania. Ostáva nám rybárom len veriť, že navrhnuté opatrenia prinesú požadované zlepšenie aj v tejto oblasti nášho pôsobenia. Máme pred sebou náročnú Vianočnú distribúciu rýb a preto sme do časopisu zaradili Usmerenie pre ambulantný predaj rýb, ktorý pripravila a zverejnila v novembri Štátna veterinárna a potravinová správa. Veríme, že napriek aktuálnej neistej situácii bude predaj rýb v predvianočnom období úspešný a prispejeme tak aj my „rybári“ svojou činnosťou k zachovaniu Vianočných tradícií, ku ktorým čerstvá a zdravá ryba na Slovensku zatiaľ stále patrí.

Snažíme sa v Združení vytvoriť funkčný a efektívny spôsob riadenia, čo si však vyžaduje nielen finančné zdroje ale aj stále viac cenený časový potenciál každého jedného z nás. V roku 2021 nás čaká veľa nových výziev ako je tvorba nového Operačného programu rybné hospodárstvo na roky 2021-2027 či príprava nového zákona o akvakultúre a množstvo ďalších významných udalostí. Veríme, že budeme úspešní!

Dovoľte nám Vám všetkým poďakovať za spoluprácu v roku 2020 a popriať Vám do nového roka pevné zdravie Vám ako aj Vaším blízkym.

Členovia Prezídia ZCHRS

Ing. Michal Madžunkov, Milan Mazáň, Miroslav Šlenc, Ing. Martin Vaľo

Autor fotografie: Rudolf Schwarz

Usmernenie k predaju živých rýb

Zástupcovia Združenia chovateľov rýb na Slovensku požiadali Štátnu veterinárnu a potravinovú správu SR, aby upravila niektoré nejednoznačné ustanovenia k doposiaľ používaným podmienkam pri ambulantnom predaji živých rýb v predvianočnom období. Sme radi, že sa nám spoločne podarilo niektoré ustanovenia upraviť podľa požiadaviek aplikačnej praxe pri predaji rýb. Prinášame Vám plné znenie usmernenia Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR.

Podmienky pre ambulantný predaj rýb v roku 2020 na území Slovenskej republiky

(November 2020, č.4015/2020—220)

A.: Požiadavky na predaj rýb:

Na ambulantný predaj živých rýb konečným spotrebiteľom postačuje registrácia (ohlásenie začatia činnosti) na regionálnej veterinárnej a potravinovej správe (ďalej len „RVPS“) podľa územnej pôsobnosti, v ktorej sa predaj vykonáva.

1. Hygienické požiadavky sú ustanovené v legislatíve EÚ [nariadenie (ES) č.852/2004 o hygiene potravín v platnom znení]. Ide o tieto hygienické požiadavky: Ambulantný predaj rýb musí byť v prakticky uskutočniteľnej miere umiestnený tak, aby sa zabránilo riziku kontaminácie rýb a musí byť udržiavaný v čistote. Predajný pult musí byť v dobrom stave a musí sa dať ľahko čistiť, tzn. musí byť hladký a umývateľný. V prípade, že sa ryby aj zabíjajú (osobitné miesto - pozri požiadavky na zabíjanie

Usmernenie k ambulantnému predaju živých rýb

rýb) a vykonáva sa odstránenie hlavy a vybratie vnútorností, musí byť na tomto mieste plocha, ktorá je ľahko umývateľná a dezinfikovateľná. K dispozícii musí byť zdroj pitnej vody. Je potrebné zabezpečiť, aby obalový materiál nebol zdrojom kontaminácie.

2. Ďalej musia byť splnené požiadavky národnej legislatívy - Vyhlášky MPRV SR č.425/2012 Z.z. o produktoch rybolovu a výrobkoch z nich: Živé sladkovodné trhov-
vé ryby musia:
 - a. byť bez zjavných patologických zmien, príznakov ochorenia alebo iných abnormalít, ktoré nepriaznivo ovplyvňujú ich bezpečnosť, bez cudzích pachov, deformácií, poranenia zasahujúceho do svaloviny alebo kostí hlavy a bez mechanického poškodenia presahujúceho desať percent celkového povrchu tela ryby.
 - b. pred dodaním do maloobchodnej prevádzkarne sa živé sladkovodné ryby musia sádkovať.
3. Musia byť splnené aj požiadavky na označovanie, ktoré sú upravené nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č.1379/2013 o spoločnej organizácii trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry, ktorým sa menia nariadenia Rady (ES) č.1184/2006 a (ES) č.1224/2009 a zrušuje nariadenie rady (ES) č.104/2000 – na uplatňovanie kapitoly IV. Na príslušnom označení, napr. na viditeľnej ceduli, vývesnej tabuli musia byť uvedené tieto informácie:
 - a. obchodný a vedecký názov druhu
 - b. spôsob produkcie, „... odchované...“ (môžu byť aj slová „z farmového chovu“)
 - c. oblasť, v ktorej bol produkt odchovaný, napr. Slovenská republika (ak ide o ryby z farmového chovu v Slovenskej republike).
4. Predaj produktov rybolovu sa bude vykonávať napr. pred hypermarketmi. V tejto súvislosti sa musia plniť požiadavky uvedené v zákone č.178/1998 Z.z. o podmienkach predaja výrobkov a poskytovania služieb na trhovách miestach a o zmene a doplnení zákona č.455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, tzn. predávať ryby na trhovách miestach možno len na základe povolenia na predaj výrobkov, v tomto prípade rýb, ktoré vydáva obec.

B.: Požiadavky na zabíjanie rýb:

Podmienky na zabíjanie rýb musia byť v súlade s § 22 zákona č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o veterinárnej starostlivosti“) a nariadenia vlády SR č. 432/2012 Z. z., ktorým sa ustanovujú požiadavky na ochranu zvierat počas usmrčovania (ďalej len „NV SR č. 432/2012 Z. z.“).

V rámci ambulantného predaja rýb **sa ich zabitie vykoná prednostne manuálnym úderom do hlavy**. Vyvolá sa silné omráčenie pomocou úderu ťažkého a tvrdého predmetu do temena hlavy, tak aby nedošlo k pomliaždeniu hlavy. Omráčenej rybe sa bezodkladne pretne miecha a cievy rezom vedeným bezprostredne za hlavou alebo prerezaním žiabro-

Usmernenie k ambulantnému predaju živých rýb

vých oblúkov s následným vykrvením. Ak sa zabitie manuálnym úderom do hlavy vykoná správne, nedôjde k opätovnému nadobudnutiu vedomia.

Z hľadiska welfare by sa malo zabíjanie rýb pri ambulantnom predaji vykonávať v osobitnom priestore (plenta) mimo dohľadu zákazníka, hlavne detí.

Pri manipulácii s rybami sa nesmie:

- Chytať ryby za oči a za žiabre.
- Zbavovať ryby šupín za živa,
- Násilne vytláčať rybám vnútornosti (resp. ikry, mlieč a vnútornosti).
- Omráčiť a usmrtiť ryby iným spôsobom, ako je uvedené vyššie.
- Vyberať ryby z vody iným spôsobom ako použitím podberáku.
- Preplňovať príručné nádrže v predajniach a pri stánkovom predaji.

Pri manipulácii s rybami sa musí:

- Držať vo vhodných nádobách, v ktorých na 1 m³ vody, pripadá najviac 200 kg živých rýb.
- Teplota vody pohybovať v rozmedzí 5°C až 10°C (prípustná odchýlka $\pm 5^\circ \text{C}$) a je zabezpečená možnosť dostatočnej výmeny vody.
- Pumpovať čistá (čerstvá) voda a zabezpečiť odtok špinavej (použitej) vody.
- Zabezpečiť takú kvalitu vody v zbernej nádrži (v nádrži s rybami), ktorá musí umožňovať fyziologické správanie zvierat.
- Minimalizovať čas mimo vodu strávený rybami počas manipulácie.

Autor fotografie: Richard Štendl

Usmernenie k ambulantnému predaju živých rýb

veterinárnych požiadaviek na ochranu zvierat do momentu, kým rybu nepredá, teda kým sa ryba nedostane do dispozičného práva kupujúceho. Od tohto okamihu sa ryba stáva výlučným vlastníctvom kupujúceho, ktorý zodpovedá za spôsob manipulácie s rybami.

Tak ako ostatné živočíchy aj ryby sú bytosti ktoré vnímajú okolité prostredie. Štúdie poukazujú aj na schopnosť rýb vykazovať strach, resp. stres. Z tohto dôvodu je nevyhnutné manipuláciu s rybami vykonávať ohľaduplne.

Po nákupe živej ryby je na zvážení každého kupujúceho ďalšia možnosť manipulácie s ňou. ŠVPS SR odporúča každému občanovi/kupujúcemu v maximálnej miere využiť možnosť usmrtenia ryby priamo na predajnom mieste (v zázemí predajného miesta) alebo, v prípade živých rýb, maximálne minimalizovať dobu od kedy bola ryba vybratá z vody a daná opäť do vodného prostredia v príbytkoch kupujúcich.

V tomto opäť pripomíname, že prostredie mimo vody pôsobí na ryby stresujúco. Pri prenose živej ryby do domáceho prostredia je vhodné uprednostniť tašky, ktoré sú priedušné a z prírodných materiálov a vyhýbať sa prenosu týchto rýb v igelitových taškách.

Príslušné RVPS podľa územnej pôsobnosti budú vykonávať úradné kontroly podľa náhodného výberu/ na podnet na dodržiavanie požiadaviek predaja a zabíjania vianočných kaprov. Inšpektori môžu vykonávať aj kontroly manipulácie s kaprami po ich predaji. V prípade zistenia porušenia zákonných ustanovení, ktoré upravujú veterinárne požiadavky na ochranu zvierat, veterinárni inšpektori pristúpia k uloženiu pokuty/opatrení.

C.: Požiadavky na ohlasovanie zásielok z iných členských štátov:

V zmysle článku 6 odsek 2 písmena c) nariadenie Komisie (ES) č. 1251/2008 z 12. decembra 2008, ktorým sa vykonáva smernica Rady 2006/88/ES, pokiaľ ide o podmienky a požiadavky na certifikáciu na uvádzanie živočíchov a produktov akvakultúry na trh a ich dovoz do spoločenstva a ktorým sa stanovuje zoznam druhov prenášačov, nie je potrebné aby živočíchy a produkty akvakultúry, ktoré sú umiestnené na trh na ľudskú spotrebu bez ďalšieho spracovania boli sprevádzané veterinárnym certifikátom, pričom tieto živočíchy a produkty rybolovu pri premiestňovaní z iného členského štátu do Slovenskej republiky nie je potrebné ani zadávať do TRACES systému.

Takéto zásielky musia spĺňať podmienky stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 853/2004 z 29. apríla 2004, ktorým sa ustanovujú osobitné hygienické predpisy pre potraviny živočíšneho pôvodu.

V zmysle § 33 odsek 3 zákona č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a § 7b zákona č. 152/1995 Z.z. o potravinách v znení neskorších predpisov je prevádzkovateľ povinný vykonať aj nahlásenie v IS „ZÁSIELKY“.

V skupine komodít „Živočíšny produkt“ po výbere „Produkty farmového chovu rýb“ je potrebné zadať „Živé ryby“

Autor fotografie: Rudolf Schwarz

D.: Požiadavky na odstraňovanie šupín a vnútorností neurčených na ľudskú spotrebu:

V prípade ohláseného povoleného ambulantného predaja rýb a následne aj ich úpravou po zabíjaní – odstránenie šupín, prípadne hlavy a vnútorností, krvi zo zabíjania, vznikajú vedľajšie živočíšne produkty materiálu kategórie 3 (ďalej len „VŽP 3“) a prevádzkovateľ s ním musí nakladať v zmysle požiadaviek § 29 ods. 5 a 6 zákona o veterinárnej starostlivosti- zabezpečiť ich odovzdanie schválenému spracovateľovi cez registrovaného prepravcu. Uhynuté ryby z ambulantného predaja rýb sú tiež zaradené ako kategória VŽP 3.

Prevádzkovateľ musí na VŽP 3:

- mať vyčlenené nádoby, ktoré sú označené „VŽP 3 určené na ľudskú spotrebu“, sú uzavreté a z materiálu, ktorý sa dá ľahko čistiť a dezinfikovať,
- viesť evidenciu o množstve vyprodukovaného VŽP 3,
- zabezpečiť odstránenie do 24 hodín,
- mať obchodné doklady o odovzdaní VŽP 3 schválenému prevádzkovateľovi na spracovanie.

Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.

ústredný riaditeľ

Odkaz na usmernenie zo stránky ŠVPS:

<https://www.svps.sk/dokumenty/zvierata/ambulantny-predaj-ryb.pdf>

Rybárstvo Krpeľany - Milan Mazáň

Vznik Rybárstva Krpeľany sa datuje do roku 1995 a je neodmysliteľne spätý s predchádzajúcimi udalosťami, ktoré si dovoľím popísať. Už ako dieťa vyrastajúce v prostredí rybochovných zariadení štátneho rybárstva som chov rýb vnímal ako prirodzenú každodennú súčasť môjho detstva. Na rybníkoch v Kláštore pod Znievom som z pozície rybárskeho „poteru“ pravidelne nakúkal na ruky skúsených rybárov pri výte- roch pstruha dúhového, práci v liahni či kŕmení a love- ní rýb. Moje rybárske detstvo pokračovalo na Rybníkoch v Krasňanoch, kde som sa už ako v rybárskej terminológii

„nášada“ zapájal do každodennej starostlivosti o ryby. Medzi najväčšie zážitky patrilo výlov Kúrskeho potoka v časti Hutnica elektrickým agregátom, so všetkými prekvapeniami od čereblí, cez krásne vyfarbené pstruhy potočné až po vzácné ulovené úhory. Osobitnou kapitolou bolo sledovanie rybožravých predátorov. Po ôsmych dňoch posledky na volav- ku som mal možnosť z pozície nosiča nábojov prvýkrát uvidieť tohto nádherne opereného vtáka s krásnym hlasovým prejavom z blízka. Vydru som videl napriek mojej každodennej prítomnosti na rybníkoch iba jedenkrát. Ako by sme dnes ocenili takýto „masívny“ výskyt predátorov.

Po revolučnom roku 1989 sme sa s mojím už nebohým otcom Emilom s vidinou novej perspektívy (neznalí administratívnych náležitostí) bezhlavo vrhli na chov rýb. Po- čiatočné neúspechy pri hľadaní vhodnej lokality (ani jedna z 3 vytypovaných lokalít ne- bola z pohľadu úradov vhodná) nás neodradili. Napokon sme sa s otcom od roku 1992 do roku 1995 venovali stavbe rybníkov a chovu pstruha dúhového na rybníkoch v Párnici v miestnej časti Hate, z dôvodu zhoršenia vzťahov so spoločníkom otec naše krátke pôso- benie ukončil predajom svojho podielu. Farma Hate je dodnes aj vďaka prvej myšlienke Emila Mazáňa významným producentom pstruha na Slovensku. V máji roku 1995 sme už ako „ostrieľaní znalci“ administratívnych pomerov začali stavbu dočasnej liahne a od- chovne lososovitých rýb v Krpeľanoch. Prvoplánový model zemných rybníkov a dočasnej drevenej liahne sa postupne v priebehu nasledujúcich 25-tich rokov zmenil na súčasnú podobu liahne a odchovne rybníky s brehmi stabilizovanými betónovými prefabrikátmi. V roku 2010 za odbornej pomoci Ing. Branislava Košťana st. nám pribudla aj odchovňa s 20 odchovnými nádržami.

Rybárstvo Krpeľany využíva ako zdroj vody pre chov rýb prepad z prameňa pitnej vody z neďalekého zdroja Tiešňava. Nosnou časťou produkcie bolo pôvodne liahnutie a odchov ranných štádií lososovitých druhov rýb (pstruha dúhového, pstruha potočného, sivoňa potočného, lipňa tymiánového, okrajovo hlavátky podunajskej a sivoňa alpského) a tiež produkcia tržných rýb pstruha dúhového a sivoňa, ktorá v súčasnosti už významne domi- nuje. Po návšteve dánskych recirkulačných fariem v roku 2008 sprostredkovanou dodáva- telom krmiva značky Biomar Ing. Michalom Štěrboom som nadšený zo skúseností kolegov

z Dánka a ich recirkulačných zariadení začal pripravovať zámer výstavby recirkulačného chovu pstruha v areáli Rybárstva Krpeľany. Celkom netradične som začal s vybavovaním podkladov a potvrdení potrebných k stavbe, čo sa mi aj podarilo. V ďalšom kole som vypracoval žiadosť o NFP z OP RH 2007-2013 a bez väčších problémov som najmä vďaka pracovníckam PPA podpísal zmluvu o NFP z OP RH, pripomínam že sa písal rok 2008. Aj napriek počiatočnému nadšeniu z Dánka a z ich chovov som bol pri tak náročnej stavbe ostražitý a snažil som sa overiť funkčnosť v našich klimatických a ekonomických podmienkach. Na túto skúšku správnosti som mal jedinečnú príležitosť, lebo v rokoch 2009 až 2014 som dodával násady pstruha a sivoňa do už existujúcich prevádzok s recirkulačnými chovmi u českých kolegov. Po dôkladnejšom oboznámení sa s touto technológiou som nakoniec od môjho zámeru aj s ohľadom na referencie kolegov na administratívne kontroly realizácie projektov cez OP RH upustil. Problematický predaj plôdika a násad a zvyšujúci sa dopyt po tržných rybách ma donútil k zmenám v technológii chovu a k využívaniu intenzifikačných metód na jestvujúcich rybníkoch v podobe aerácie vzduchom cez airlifty, oxygenácie kyslíkom z výrobníkov kyslíka prostredníctvom „oxyfoxov“ a odstraňovaním exkrementov mikrositom a pomocou odkalovacích kužeľov.

Vďaka intenzifikačným opatreniam som výrazne zvýšil výrobu tržných rýb, z ktorých väčšiu časť dodávam na ďalší predaj a malé množstvo predávam konečným spotrebiteľom. Významnú časť produkcie ikier štvrtročkov a starších násad pstruha potočného a lipňa tymiánového dodávam na zarybnenie rybárskych revírov SRZ. Rybárstvo Krpeľany je produkčne prepojené s Rybníkmi Temeš, ktoré postavil môj otec v rokoch 1998 - 2003 prioritne na chov tržných a násadových rýb. Generačné ryby na produkciu ikier chovám na stredisku Gápeľ, ktoré mám v prenájme od Štátnych lesov, š.p. a pomyselnú štafetu v chove rýb na Gápľi som prebral od kolegu Miroslava Šlenca v roku 2008, najmä z dôvodu nevelkej vzdialenosti od Rybníkov Temeš a logickej nadväznosti chovu štvrtročkov násad a tržných rýb s rybníkmi v Temeši. Nad budúcim rozvojom Rybárstva Krpeľany sa vznáša pomyselný mrak otáznikov v podobe plánovanej stavby tunela Korbeľka, ktorého portál by mal byť iba niekoľko sto metrov od Rybárstva Krpeľany a hydrogeologické prieskumy poukazujú na výrazné riziko poškodenia vodného zdroja.

Verím však, že to čo sa nám podarilo vybudovať, bude slúžiť pre chov rýb aj v ďalších rokoch a Rybárstvo Krpeľany sa bude aj naďalej tešiť spolupráci medzi chovateľmi rýb na Slovensku a odberateľmi rybích násad, najmä z prostredia Slovenského rybárskeho zväzu.

Milan Mazáň - rybárstvo Krpeľany

Foto: Rybníky Temeš

Zmeny pri čerpaní európskych peňazí pre OP RH

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka ako Riadiaci orgán pre Operačný program Rybné hospodárstvo 2014 – 2020 (ďalej len „RO OP RH“) v nadväznosti na nepriaznivý priebeh doterajšej implementácie pripravuje v nasledujúcich mesiacoch zmeny zamerané predovšetkým na efektívnejšie čerpanie vyčlenených finančných prostriedkov s cieľom zjednodušenia a zrýchlenia procesov.

RO na základe vyššie uvedeného plánuje v tomto roku uskutočniť presun personálnych kapacít vykonávajúcich funkciu Sprostredkovateľského orgánu (ďalej len „SO“) z Pôdohospodárskej platobnej agentúry (ďalej len „PPA“) na RO. Z pohľadu potenciálnych žiadateľov o nenávratný finančný príspevok (ďalej len „NFP“) a prijímateľov s vydaným rozhodnutím o schválení žiadosti o NFP v rámci OP RH bude tento krok znamenať predovšetkým zefektívnenie procesov týkajúcich sa administrácie žiadosti o NFP a to najmä z časového a vecného hľadiska. Zmena sa bude týkať výkonu činností súvisiacich s procesmi uzatvárania zmlúv o poskytnutí NFP, finančnej implementácie Žiadostí o platby a následného monitoringu projektu, t.j. prebratie celej agendy súvisiacej s administráciou žiadostí o NFP pod gesciu RO OP RH. Funkciu Platobnej jednotky bude naďalej vykonávať SO PPA v zmysle Zmluvy o vykonávaní časti úloh riadiaceho orgánu sprostredkovateľským orgánom č. 188/2016 – 630/MPRV SR v znení neskorších dodatkov.

Ďalším plánovaným krokom RO v rámci prvého štvrťroku 2021 bude prebratie úlohy poskytovateľa pre výzvy vyhlásené pod *Opatrením 5.2.1 Spracovanie produktov rybolovu a akvakultúry*, kde doposiaľ túto úlohu plnil SO PPA.

Na základe potreby znižovania administratívnej záťaže pre žiadateľov a zefektívnenia jednotlivých procesov týkajúcich sa administrácie žiadostí o NFP RO avizuje, že v prvom štvrťroku 2021 príde taktiež k aktualizácii riadiacej dokumentácie, v zmysle ktorej budú upravené aj jednotlivé znenia dopytovo-orientovaných výziev pre Opatrenia: *2.2.1 Produktívne investície do akvakultúry*, *2.3.1 Produktívne investície do akvakultúry* a *5.2.1 Spracovanie produktov rybolovu a akvakultúry*.

Samozrejmosťou je naďalej možnosť kontaktovania RO potenciálnymi žiadateľmi, resp. prijímateľmi *v prípadoch potreby poskytnutia základných informácií o možnostiach podpory z OP RH*, prípadne *prekonzultovania ďalších otázok týkajúcich sa procesov* po vydaní rozhodnutia o schválení žiadosti o NFP telefonicky na: + 421 / 2 / 592 66 275, resp. formou elektronickej komunikácie na: oprh@land.gov.sk.

Aktuálne informácie a zmeny dôležité pre žiadateľov a prijímateľov budú pravidelne aktualizované a zverejňované na webovom sídle RO: www.mpsr.sk/rozvoj-vidieka-a-priame-platby-rybne-hospodarstvo/op-rh-2014-2020/1-43-949.

Možnosti vyšetrenia zdravotného stavu rýb chovateľom

Text a foto: MVDr. Juraj Pírhoda, CSc.

Autor titulnej fotografie k článku: Rudolf Schwarz

Základom úspešného chovu rýb je okrem poznania technológie chovu jednotlivých druhov rýb, tiež ich zdravotný stav, pretože aj tento môže negatívne ovplyvniť hospodársky výsledok chovu. Aj keď sa hovorí „zdravý ako ryba“, žiaľ nie je to pravda a vieme, že existuje množstvo ochorení, ktoré môžu vyvolať hromadné ochorenia a následne úhyn chovaných rýb.

Diagnostikovanie jednotlivých chorôb je často zložité a vyžaduje si odborné veterinárne a laboratórne vyšetrenie. Existujú však ochorenia, ktoré si môže diagnostikovať sám chovateľ pomocou nie veľkého množstva pomôcok.

Jedná sa predovšetkým o parazitárne ochorenia spôsobované jednobunečnými parazitmi. Cudzopasné prvky žijú vo väčšine prípadov po celý život na úkor svojho hostiteľa. Cudzopasia na povrchu tela (koža, žiabre) ako ektoparazity, alebo vo vnútorných orgánoch a dutinách ako endoparazity. Potravu prijímajú celým povrchom tela alebo zvláštnym ústnym otvorom. Niektoré druhy sa rozmnožujú delením, pučaním alebo zložitým pohlavným rozmnožovaním s veľmi rýchlou reprodukciou

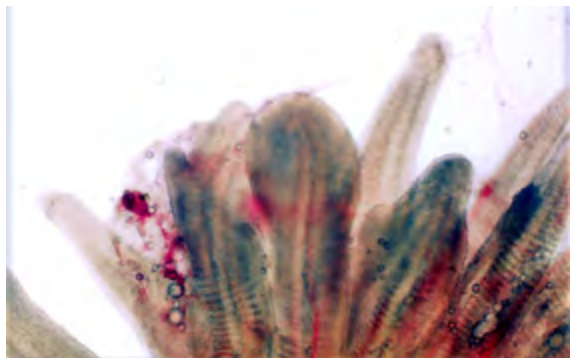
Ďalej niektoré druhy helmintov ako sú žiabrohlísty, prípadne niektoré príznaky bakteriálnych ochorení žiabier, nie však baktérii.

Spôsob vyšetrenia rýb chovateľom

Pomôcky:

1. **Mikroskop** môže byť monokulárny (na jedno oko), alebo binokulárny (pre dve oči). Nepotrebuje byť veľmi zložitý a najmä drahý. Postačí nám tzv. „školský“ mikroskop. Pre ďalší postup zopakujem základné zloženie mikroskopu
 - a. **Okulár** je tá časť, ktorá je najbližšie k oku a slúži na určenie veľkosti zorného poľa. Bežne má okulár zväčšenie 10x.
 - b. **Objektív** je časť najbližšie k preparátu a často umiestnený na otáčavom revolveri, kde ich je obyčajne tri až päť objektívov s rôznym zväčšením, zväčša 6x, 10x, 20x, 45x a 100x. Pre naše potreby postačia prvé tri objektívy. Celkové zväčšenie sa vypočítava zväčšenie okulár x zväčšenie objektív.
 - c. **Stolík** na ktorý sa upevňuje preparát
 - d. **Makroskrutka** umožňujúca hrubý posun
 - e. **Mikroskrutka** umožňujúca jemný posun na zaostrenie
 - f. **Kondenzor**, ktorým sa reguluje prívod svetla na preparát. Čím je väčšie zväčšenie, tým je potreba viac svetla. Na kondenzore je umiestnená clona, ktorou je možné tiež regulovať množstvo svetla.
 - g. **Zdroj svetla** je u moderných mikroskopov umiestnený priamo v telese mikroskopu. Na hornú časť je možné umiestniť rôzne farebné filtre.
2. **Skalpel** na zoškrab z tela rýb prípadne žiaber
3. **Nožničky očné** (môžu byť aj z manikúry) na odstrihnutie škrelového viečka, žiabrových lístkov, plutvičiek, prípadne otvorenie telovej dutiny a vypreparovanie čreva.
4. **Preparačná ihla** na manipuláciu odobranej vzorky na podložnom sklíčku
5. **Strička alebo fľaštička s kvapkadlom** s destilovanou vodou
6. **Podložné sklíčka**, ktoré pre naše účely postačia
7. **Polystyrén** na fixáciu vyšetovaných rýb
8. **Špendlíky**

Obr. č. 1: Bakteriálne ochorenie žiabier

Obr. č. 2: Bičíkovec (*Ichthyobodo necator*)

Postup

Rybku, čerstvo uhynutú, prípadne s príznakmi ochorenia, alebo podozrivú z ochorenia, po usmrtení upevníme pomocou špendlíkov na polystyrén (*tu chcem upozorniť, že uloviť je potrebné skutočne iba rybky, u ktorých máme podozrenie na ochorenie, pretože samotná základná parazitologická pitva trvá najmenej 20 minút a pri náhodne odobraných vzorkách často nezistíme príčinu. Zvlášť si treba uvážiť takýto odlov aj v malom rybníku, pretože aj chorá ryba má zväčša ešte únikový reflex a tak jej odlov nie je jednoduchou záležitosťou*).

Následne si pripravíme podložné sklíčko, na ktoré kvapneme kvapku destilovanej vody. Pomocou skalpela zoškrabneme povrch tela, najmä v chrbtovej časti a zoškrab prenesieme do kvapky destilovanej vody na podložnom skielku, kde pomocou preparačnej ihly rozotrieme zoškrab do tenkej vrstvy a prekryjeme ďalším podložným sklíčkom tak, aby sme v preparáte mali čo najmenej vzduchových bubliniek. Robíme to tak, že sklíčko priložíme na začiatok kvapky a po rozliati tekutiny po jeho hrane opatrne sklíčka spojíme. Podobným spôsobom urobíme aj zoškrab zo žiabier prípadne plutiev.

Ak chceme na žiabrach zistiť lokalizáciu parazita, alebo zrasty žiabrových lístkov, nožničkami odstrihneme žiabrové viečko a vystrihneme u menších rýb celý žiabrový oblúk alebo u väčších čast žiabier, dáme na podložné sklíčko do kvapky destilovanej vody a druhým podložným sklíčkom pritlačíme aby sa nám objekt spríehľadnil (kompresná metóda).

Ak chceme vyšetriť rybky na endoparazity, musíme odpreparovať stenu telovej dutiny a to tak, že nožničkami striháme stenu telovej dutiny od ritného otvoru pod chrbticou až k hlave. Na prehliadku črevného obsahu vyberieme celé črievko alebo jeho časť, opäť dáme na podložné sklíčko do kvapky destilovanej vody, preparačnou ihlou vytlačíme obsah alebo jednoducho črievko aj s obsahom roztrháme, prikryjeme druhým podložným sklíčkom, pritlačíme. Vždy musíme dbať na to aby obsah medzi sklíčkami bol priehľadný.

Podľa potreby, kompresnou metódou môžeme postupovať aj pri prehliadke niektorých parenchymatóznych orgánov – pečeň, slezina, oblička, hepatopankreas a pod. Na príklad pri podozrení na proliferatívne ochorenie obličky (PKD) spôsobené parazitom *Tetracapsuloides salmone*, alebo niektorých myxosporídií (*Myxobolus* sp.). Zhotovený preparát upevníme na stolík a začíname prehliadať s najmenším zväčšením. Odporúčam makroskrutkou priblížiť objektív vizuálne čo najbližšie k preparátu a postupne odťahovať pri zaostrovaní od preparátu (pri opačnom postupe sa často stáva, že objektívom poškodíte celý preparát a môže sa poškodiť aj objektív). Makro zaostrovaním zhruba zaostříme a doostříme mikroskrutkou. Následne postupne prezeráme preparát, zväčša tak, že

Spôsob vyšetrenia rýb chovateľom

posúvame zhora dole, potom o kúsok do strany a znovu hore a tak cikcakovito po celom preparáte až narazíme na zaujímavý objekt. Tu môžeme použiť väčšie zväčšenie otočením revolveru s objektívmi. Zväčša by mali mať všetky objektívy rovnakú ohniskovú vzdialenosť, tak by malo stačiť iba doostriť mikroskopom.

Na záver chcem iba upozorniť, že nesnažme sa hľadať baktérie. Tie sa nedajú v natívnych preparátoch rozlíšiť ani pri veľkom zväčšení. Ich identifikácia si vyžaduje ďaleko zložitejšie postupy, ako sú farbiace metódy, kultivácia na pevných pôdach, skvasovanie cukrov v tekutých pôdach a mnoho ďalších metodík.

Tabuľka 1: Najčastejšie ochorenia mladých rýb

CHOROBA	Charakteristické príznaky	Spríevodné príznaky	Stanovenie diagnózy
Ichtyobodóza (pôvodca <i>Ichtyobodo necator</i> - bičíkovec)	na koži a plútvkách pozorovať mliečne modrasté škvrny alebo povlaky	ochorenie nastupuje po zákaloch vody, pri poklese pH a niekedy pozorovať druhotné zaplesnenie prejavujúce sa vejúciimi vejárikmi	<u>mikroskopicky</u> : v zoškrabe z povrchu tela pri 200 násobnom zväčšení pohyblivé alebo prisadlé parazity veľkosti ako červené krivky
Chilodonelóza (pôvodca <i>Chilodonella piscicola</i>)	šedavé povlaky na koži a plútvach	chladomilné, prenos najmä v zime z kaprovitých rýb, nechutenstvo, druhotné zaplesnenie	<u>mikroskopicky</u> : pri 100 násobnom zväčšení v zoškrabe z tela viditeľné charakteristické parazity v tvare palety
Ichtyoftirióza (pôvodca <i>Ichthyophthirius multifiliis</i> - kožovec)	otieranie sa o dno a brehy, biele ložiská veľkosti krupice	nechutenstvo, nepokoj, plávanie pod hladinou	<u>mikroskopicky</u> : v zoškrabe z tela a žiabier už pri najmenšom zväčšení viditeľné veľké parazity
Bakteriálne ochorenie žiabier (BGD - pôvodca - rôzne Myxobaktérie)	odstávajúce škrelové viečka s viditeľnými zhrubnutými žiabrami	pri druhotnom zaplesnení ťahajúce sa vlákna plesní spod škrelových viečok	<u>mikroskopicky</u> : kyjovité zdurené konce žiabrových lístkov a ich zrasty, hyperpazia buniek a zrasty lístkov
Hexamitóza (pôvodca <i>Hexamita salmonis</i>)	nie sú	malátnosť, nechutenstvo, pri pitve žalúdok a črevo naplnené huspeňovitou žltkastou tekutinou	<u>mikroskopicky</u> : v obsahu zažívacieho traktu už pri 100 násobnom zväčšení sú viditeľné čulo sa pohybujúce parazity
Gyrodaktylóza a dactylogyóza	zošednutie žiabier a kože /žiabre, koža/	dusenie, postupné hynutie	<u>mikroskopicky</u> : pri malom zväčšení v zoškrabe z tela a žiabier viditeľné charakteristické parazity

Foto: Žiabrohlíst

Foto: Chilodonella

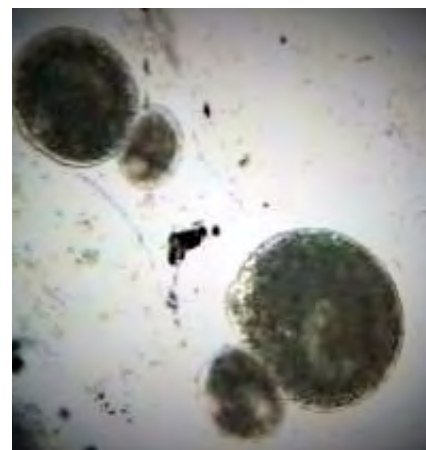

Foto: Kožovec

Ochranné siete proti rybožravým predátorom

Vážení přátelé rybáři,

rád bych Vám představil jeden z našich velmi zajímavých produktů - **ochranné sítě proti ptačím predátorům**. Jedná se o uzlované sítě z polyethylenu s životností více jak 10 let. Na sítě poskytujeme prodlouženou záruku v délce 5-ti let.

Pro menší zakrývané plochy nabízíme sítě o velikosti ok 15x15 mm a 20x20 mm v síle provázku 1,1 mm v tmavozelené barvě nebo 22x22 mm v síle 0,9 mm v bílé barvě, případně 27x27 mm v síle 1,5 mm v černé barvě. Tyto velikosti ok jsou vhodné například jako ochrana proti ledňáčkům. Pro větší zakrývané plochy nabízíme sítě o velikosti ok 40x40 mm v síle 1,4 mm v černé nebo bílé barvě a 55x55 mm v síle 1,4 mm v černé barvě. Tyto velikosti ok jsou vhodné jako ochrana proti lyskám a kachnám. Pro velké vodní plochy používáme sítě s velikostí ok 80x80 mm, 100x100 mm a 150x150 mm v síle 2,0 mm v tmavozelené barvě. Jsou vhodné jako ochrana proti kachnám, volavkám či kormoránům.

Pro účely ochrany proti predátorům používáme slabší varianty sítí, kde je vyvážená pevnost a síla provázků z důvodu možného zachytávání sněhu a tím i nebezpečí poškození vysokou váhou. Polyethylenové sítě mají vynikající vlastnost - neabsorbují vodu - a tedy nedochází ke zbytečnému zatížení celé nosné konstrukce včetně samotných sítí. Sítě mají ochranu

Fotografie: Ukážka inštalácie ochranných sietí proti vtáčim predátorom

Ochranné siete proti predátorom

proti UV záření, jsou tedy tvarově i barevně stálé. To zaručuje jejich dlouhou životnost. Pro využití ochranných sítí je samozřejmě mnoho variant a vždy záleží na konkrétním místě a způsobu použití. S výběrem vhodné sítě Vám rádi pomůžeme. Sítě velmi efektivně brání nejen proti predaci, ale hlavně proti zavlečení chorob a parazitů od ptáků z volných vod, což bývá v intenzivním hospodaření daleko větší problém, než „sežrané“ ryby.

Všechny sítě vyrábíme na míru bez ohledu na velikost či rozlohu. Menší formáty ochranných sítí vyrábíme po psané nebo telefonické objednávce. Pro větší zakázky nabízíme možnost zaměření a zpracování individuální cenové nabídky podle složitosti výroby a montáže. K sítím nabízíme i veškerý potřebný instalační materiál (zemní kotvy, ocelová lanka, napínáky, karabiny, svorky a mnoho dalšího). Pro větší zakázky nabízíme možnost odborné instalace.

Pro kompletní dodávku můžeme zajistit zinkované sloupy, ovšem bez možnosti jejich výstavby. Zde je efektivnější využít služeb lokální stavební firmy.

Pro kompletní nabídku sítí k ochraně proti predátorům navštivte naše internetové stránky **www.dobes-site.cz** nebo nás kontaktujte prostřednictvím e-mailu na adrese **obchod@dobes-site.cz** či telefonicky **+420 603 461 721**.

Do roku 2021 Vám přejeme pevné zdraví, pohodu a stabilitu v práci i v osobním životě a „**stále plné sítě**“.

Petr Dobeš

SÍTĚ – PETR DOBEŠ

ČESKÝ VÝROBCE

S TRADICÍ JIŽ OD ROKU 1993

Velikost sítě	Barva sítě	Cena v € / 1 m ² bez DPH					
		do 39 m ²	40–100 m ²	101–200 m ²	201–300 m ²	301–1000 m ²	1001–5000 m ²
15×15 / 1,1 mm	tmavozelená	3,37	2,43	2,16	1,92	1,85	1,69
20×20 / 1,1 mm	tmavozelená / kámen	2,59	1,86	1,66	1,47	1,42	1,29
22×22 / 0,9 mm	bílá	2,49	1,79	1,59	1,42	1,37	1,24
27×27 / 1,5 mm	černá	3,68	2,65	2,35	2,10	2,02	1,84
40×40 / 1,4 mm	černá / bílá	2,15	1,54	1,37	1,22	1,18	1,07
55×55 / 1,4 mm	černá	2,08	1,49	1,33	1,18	1,14	1,04
80×80 / 2,0 mm	tmavozelená	1,57	1,13	1,00	0,89	0,86	0,78
100×100 / 2,0 mm	tmavozelená	1,36	0,98	0,87	0,78	0,75	0,68
150×150 / 2,0 mm	tmavozelená	1,02	0,73	0,65	0,58	0,56	0,51

Pro výměry nad 5000 m² zpracováváme individuální cenové nabídky.

WWW.DOBES-SITE.CZ**+420 603 461 721**

Ochorenie rýb: Koi herpesviróza kaprov

Autor fotografie: Rudolf Schwarz

Vírusové ochorenie kaprovitých rýb Koi herpesviróza (KHV) je pravdepodobne väčšine chovateľom a rybárom dobre známe. Vždy je však dobré osviežiť si, prípadne doplniť znalosti, obzvlášť, ak ide o ochorenie, ktoré vie spôsobiť veľa škôd.

Pôvodcom ochorenia je vírus Koi herpesvírus z čeľade *Alloherpesviridae*, označovaný aj Cyprinid herpesvírus-3 (CyHV-3). Pôvodca bol prvýkrát identifikovaný v roku 1998 v Izraeli a odtiaľ sa ďalej rozšíril do USA a Európy (Gilad, 2004). Mortalita pri ochorení sa pohybuje okolo 70-80%, ale môže sa šplhať až ku 100%.

Medzi vnímavé jedince, ktoré postihuje ochorenie KHV patria druhy : kapor rybníčný (*Cyprinus carpio*), Koi kapor (*Cyprinus carpio koi*) a ich hybridy (napr. *Cyprinus carpio* × *Carassius auratus*). Pri vypuknutí ochorenia je pozorovaná zvýšená mortalita rýb všetkých vekových kategórií. Populácia mladšia ako jeden rok je najviac vnímavá. Medzi typické klinické príznaky patrí bledé sfarbenie alebo naopak začervenanie pokožky s drsným povrchom. Na celom tele alebo len na niektorých častiach tela dochádza k strate epidermy,

Ochorenie rýb: Koi herpesviróza kaprov

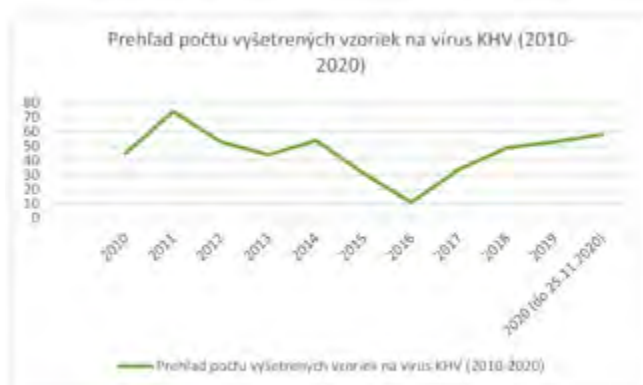
k strate tvorby hlienu, inokedy k jeho nadprodukcii. Žiabre strácajú svoju typickú farbu a blednú. Ďalšími príznakmi sú prepadnuté oči, krvácaniny na koži, báze plutiev a rany na plutvách. Ryby sa stávajú letargickými, separujú sa od ostatných jedincov a zdržujú sa pri prítoku vody alebo po stranách rybníka nad hladinou, kde lapajú po dychu. Niektoré ryby strácajú rovnováhu, sú dezorientované a niektoré sa zase prejavujú hyperaktivitou (OIE manuál, 2019).

Rozvoj ochorenia je závislý od teploty. Ochorenie sa prejavuje pri teplotnom intervale 16 až 25 °C. Pri podozrení na vypuknutie ochorenia je dôležité brať do úvahy aj tento faktor a uviesť ho v žiadanke, ktorá sprevádza vzorky do laboratória. Každá informácia o zmene životného prostredia v danej lokalite a zmene v správaní sa rýb napomáha k správne určeniu smeru vyšetrenia a tým aj k získaniu kvalitných laboratórnych výsledkov.

Vírus pôsobí predovšetkým na orgány ako sú žiabre, obličky a slezina. Z tohto dôvodu sa prednostne práve tieto orgány spracujú do suspenzie, z ktorej sa vyizoluje vírusová DNA (deoxyribonukleová kyselina) a následne sa použije pre detekciu prítomnosti vírusu KHV vo vzorke.

V našom laboratóriu vyšetrujeme vzorky rýb na prítomnosť vírusov už od roku 2003, kedy sme boli autorizovaní na vykonávanie tejto činnosti. Diagnostika ochorenia KHV je podľa Plánu prevencie a ochrany štátneho územia SR rozdelená na dve časti:

- **monitoring** (vykonáva sa 1x ročne v letných mesiacoch júl – august, podľa dohodnutého harmonogramu),
- **hromadné úhyny** (vždy v prípade hromadného úhynu rýb, ak sú prítomné druhy vnímavé na KHV. Vzorka sa skladá z 10 kusov rýb rôznych druhov a kategórií vnímavých na KHV).

Obrázky: Grafy znázorňujúce počet vyšetrených vzoriek s podozrením na vírus KHV a počet pozitívnych prípadov KHV

Ochorenie rýb: Koi herpesviróza kaprov

Na Slovensku sa ochorenie vyskytuje sporadicky. Za posledných 10 rokov sme diagnostikovali spolu 6 ohnísk. V roku 2011 sa podarilo zachytiť vírus v jednom chove. Rovnako po jednom prípade sa vírus KHV potvrdil aj v rokoch 2014, 2018 a 2019. V prebiehajúcom roku 2020 už boli potvrdené dve ohniská.

Za posledné desaťročie je počet pozitívnych prípadov relatívne nízky. Do úvahy však treba brať aj celkový počet vyšetrených vzoriek, ktorý za uvedené časové obdobie značne kolísal. Veľmi dôležitým faktorom je finančný balíček, ktorý, dúfajme, zostane vždy otvorený pre laboratórnu diagnostiku.

K priaznivému zdravotnému stavu rýb určite prispieva správna chovateľská prax. Dodržiavaním zásad ako je dostatočná karanténa nových rýb (1 až 2 mesiace), pravidelná dezinfekcia rybníkov, nástrojov, opatrná manipulácia s rybami pre zníženie stresu, bezpečné odstraňovanie mŕtvych rýb a znižovanie prítomnosti rybožravých vtákov, by sa chovatelia nemali obávať prepuknutia ochorenia.

Veríme, že situácia s ochorením KHV v našich chovoch, bude vďaka uvedomelým farmárom a rybárom stabilizovaná aj naďalej. NRL pre choroby rýb a kôrovcov sa bude snažiť byť nápomocné v prípade akýchkoľvek problémov a poskytovať pomoc všetkým chovateľom, ktorí budú mať o ňu záujem.

V závere si dovoľujeme všetkým čitateľom časopisu Rybárstvo na Slovensku, popriať šťastné a veselé Vianoce a úspešný nový rok 2021. Prežite nadchádzajúce čarovné obdobie v plnom zdraví a v kruhu svojich najbližších.

Pavína Niníková, Miriam Maceková

Štátny veterinárny a potravinový ústav, NRL pre choroby rýb a kôrovcov
Kolektív NRL pre choroby rýb a kôrovcov, VPÚ Dolný Kubín

ZDROJE:

- Gilad, O., et al., 2004, *Concentrations of a Koi herpesvirus (KHV) in tissues of experimentally infected Cyprinus carpio koi as assessed by real-time TaqMan PCR*. In: *Diseases of Aquatic Organisms*, vol. 60: 179-187
- OIE, 2019: Manual of Diagnostic Tests for Aquatic Animals, chapter 2.3.7. Infection with Koi herpesvirus

Ked' rybáři plačú - Bečva

autor textu: Ing. Rastislav Trybuček
autor fotografií v článku: Miroslav Příkryl

V septembri tohto roka sme zaznamenali na sociálnych sieťach veľký úhyn rýb na rieke Bečva pod Valašským Meziříčím. Povrávalo sa, že úhyn rýb spôsobil jedovatý kyanid. Na to čo sa u našich susedov na severnej Morave stalo sme sa opýtali jednatela Českého rybářského svazu Územního svazu pro Severní Moravu a Slezsko v Ostrave Ing. Rostislava Trybučka.

Vieme, že sa Vám o tom asi nehovorí ľahko, ale čo sa na rieke Bečva vlastne stalo?

V nedeli, 20.9.2020 v odpoledních hodinách jsem byl kontaktován předsedou MO ČRS Hustopeče nad Bečvou o úhynu ryb na řece Bečvě. Přiznám se, že jsem v té chvíli vůbec netušil, čeho budeme v následujících dnech svědky a účastníky. Musím i sebekriticky přiznat, že jsem si i myslel, že rybáři, kteří mají tak trochu tendence přehánět, situaci nemusí vidět úplně reálně. Ale to skutečně nebyl tento příklad. V nedeli jsem na místo samé poslal rybářského technika, právě pro obeznání situace. Večer, po jeho telefonátu se však potvrdilo to nejhorší, co by mne ani ve snu nenapadlo. Katastrofa rozměrů, které odborníci hodnotí jako otravu desetiletí. A co se stalo? Jaká látka zabíjela život v řece Bečvě? To jsme se dozvěděli až za dlouhých, nekonečných 5 dní. Že to byla otrava neznámou – silně toxickou látkou, však bylo více než jasné.

Vraví sa medzi rybármi, že rieky nás rybárov spájajú, Má rieke Bečva regionálny význam, alebo je to rieka o ktorú sa starajú rybári z viacerých organizácií ČRS? Aký úsek toku bol postihnutý?

Řeku Bečvu spravuje legislativně náš Územní svaz pro Severní Moravu a Slezsko (je držitel dekretu Ministerstva zemědělství ČR). Správou jsou pak v jednotlivých úsecích pověřeny místní organizace. V postiženém úseku Bečvy dlouhém přibližně 40km se jedná o 5 místních organizací. MO Choryně, Hustopeče nad Bečvou, Hranice na Moravě, Lipník

Ked' rybári plačú - Bečva

nad Bečvou a Přerov. Bečva nad postiženým úsekem je pak spravovaná MO Valašské Meziříčí. Náš územní svaz zasahuje i na část Zlínského, ale i Olomouckého kraje. Tudy protéká právě naše postižená Bečva. Dále je pak významným přítokem řeky Moravy. Nu a už jsme na Jižní Moravě. Další dotčený kraj. V dané situaci nikdo vyloučit nemohl, že otrava nepostihne i tuto část země.

Na základe dostupných informácií ste za niekoľko dní vyzbierali obrovské množstvo uhynutých rýb. Máte to zdokumentované? O aké množstvo sa jedná? Viete uviesť hodnotu týchto uhynutých rýb a prípadne uviesť škodu, ktorá Vám rybárom vznikla, prípadne výšku škody na životnom prostredí?

Skutečně jsme od neděle 20.9. do soboty 26.9. posbírali a zlikvidovali odvozem do asančního ústavu bez několika málo metrů 40 tun ryb. Zdůrazňuji že jsme posbírali. Tiskem a médií běží informace, která není úplně přesná a to ta – že uhynulo 40 tun ryb. My neznáme a jen stěží můžeme říci koeficient, kterým posbírané množství násobit. Je to 1,5x více? Nebo 2x více? Pak bychom se pohybovali někde jinde a je to zcela jistě blíže pravdě. Stoprocentní sběr uhynulých ryb není možný, o tom jsme se na vlastní kůži přesvědčili. I tak jsme posbírali množství, které mnohé překvapilo a to i z řad odborné veřejnosti.

Sesbírané množství v jednotlivých dnech je podloženo vážnými listky společnosti Agris, s.r.o., která se zabývá likvidací biologických odpadů živočišného původu. Výsledkem odvozu v jednotlivých dnech pak byla souhrnná faktura, která dosahovala téměř půl milionu korun. Díky vstřícnosti výše jmenované společnosti nám byla vytvořena sleva, která zohlednila skutečnost, že nejsme plátcí DPH. Za toto gesto ještě jednou velké díky.

A k Vaší otázce o výši škody? Bohužel v dnešní době se vše dá převést na peníze. Ale já to odmítám. Hlavně v otázce dopadu na životní prostředí. Ty škody jsou nedozírné a v současné chvíli si troufnu říci, že i neodhalené. To ukáže čas, jaké konsekvence tato havárie má nejen na život ve vodě, ale i suchozemské tvory a ostatní, neoddělitelné součásti ekosystému.

Fotografie: Odstraňovanie uhynutých rýb po otrave rieky Bečva, Česká republika

Ked' rybári plačú - Bečva

Od septembra ubehlo dosť veľa času. Už sa vie, kto túto haváriu spôsobil? Ako ste spokojní s vyšetrovaním tejto mimoriadnej udalosti?

Ubéhly skoro 2 mesiace a výstup, na ktorý všetci čakáme zatiaľ není. Lidé podléhají skepsi. A to nejen rybáři, ale i veřejnost, která se o kauzu otravy Bečvy s velkým zaujetím zajímá. Rovněž média zmiňují téměř denně skutečnosti, ale rovněž i domněnky, kterým směrem se ubírat, co se lidem, odborníkům zdá být neakceptovatelné, kde vidí pochybnosti ve zmíněné kauze. Ale nezbyvá nám než doufat, že existuje spravedlnost, že jsme v 21. století, že máme technické prostředky, které nás dovedou ke zdroji této katastrofy. Všude uvádím, že takovéto situace se stát mohou. Ať již lidskou nedbalostí, pochybením, únavou materiálu, technickou chybou. Co je však na celé tragédii nejtragičtější? Nikdo nic nenahlásil, nedodržel havarijní plány, postupy. A dozajista někdo věděl, co způsobil. Mohlo se pracovat rychleji, s větší ochranou i pro lidi (rybáře, hasiče, dobrovolníky), kteří by se nevystavovali takovému nebezpečí. Chci být optimistou a věřím, že viníka policie odhalí.

Aká je dnes situácia na rieke Bečva? Ako prebieha obnova ichthyofauny na zasiahnutom úseku rieky?

Proběhl dlouho avizovaný ichthyologický a hydrobiologický průzkum. Čekalo se na vhodný průtok řeky. Kolektiv vědeckých pracovníků z Ústavu biologie obratlovců Brno, pod vedením Dr. Pavla Jurajdy právě tento víkend provedl odběry ze 13 lokalit Bečvy. Největší radost máme z prvního výstupu, že Bečva se nestala úplně mrtvou řekou. Že nějaký život byl zachován. Vědci našli tohoroční, plůdková společenstva mnoha druhů (ostrety, parmy, hrouzka, tloušť, střevle....). Na dospělé, starší ročníky naráželi spíše v dolních partiích řeky, cca 25 km od potenciálního vniknutí kyanidu. Ten byl určen jako ta smrtící látka a to 25.9., pátý den po otravě. A to mne děsí dodnes. Nešlo to dříve?

Po mnoha diskuzích s odborníky jsme přistoupili k vysazování násad už v průběhu konce října. A skvělou zprávou pro nás je, že průzkum potvrdil, že násady námi vysazené se rovněž objevili mezi monitorovanými rybami. Odlišnost od přirozených populací byla zřejmá, velikost odchovávaných reofilů na stojatých vodách je téměř dvojnásobná. A to, že se udržely na stanovištích po vysazení, byť pocházely z rybníčního chovu je rovněž potěšující.

Na nákup, respektive profinancování čerpáme i prostředky shromážděné na námi založeném transparentním účtě, kde k dnešnímu dni evidujeme cca 700 tis. Kč a další prostředky jsou na cestě. Všem chci poděkovat a garantuji smysluplné využití těchto prostředků pro obnovu rybích společenstev v řece Bečvě.

Čo by ste nám chceli povedať vzhľadom k prevencii takýchto environmentálnych škôd? Dalo sa tomuto úhynu predísť?

Mnohé jsem zmínil. Mluvit o prevenci se neodvažuji, každý subjekt pracující s takto nebezpečnými látkami má mít dozajista vypracován havarijní plán, dány jasné směrnice, ohlašovací povinnosti. V našem případě jsem přesvědčen, že o úniku dotyční věděli. Možná řešili na úrovni podniku, ale k ohlášení nedošlo. Obrovské pochybení. Druhou stránkou věci je pak rovněž skutečnost, že orgány státní správy byly situací neskutečně zaskočeni. Očekával bych razantní, až vojenské jednání po rychlém vyhodnocení situace. Nestalo se.

Rychlý monitoring a detekce látky, jež způsobila otravu. Nestalo se. Využití médií k informovanosti o závažné situaci v Bečvě a okolí pro obyvatelstvo. Prostě jednání adekvátní k 21. století. Tato havárie skutečně byla záležitost, která měla rozměr dle mého názoru obecného ohrožení. Jedno pozitivum však musím říci. Rybáři fungovali neskutečně dobře, zorganizovali se, svaz neřešil v daný okamžik, kdo zaplatí likvidaci ryb a platil ji průběžně ze svých zdrojů. A jedna složka státu – hasiči, to je pro mne obrovské pozitivum. Ať už na úrovni profi, ale i dobrovolných. Organizovaní, dochvilní, důslední, vybavení. Kdyby to tak fungovalo na všech úrovních, pak by se situace řešila mnohem rychleji.

Celé mne to přesvědčilo o tom, že je potřeba na úrovni ministerstva (v tomto případě životního prostředí) zapracovat velmi razantně na postupech a vyhodnocování těchto situací. Ministr životního prostředí ČR mi osobně přislíbil, že on jen ten, který má tuto kompetenci a že je to pro něj úkol, který nenechá ležet, ale že jej vyřeší.

Na závěr. Zdravím všechny rybáře na Slovensko a přeji všem, aby se v životě s takovou tragédií, jaké jsme byli svědky a přímými účastníky my na Valašku a Olomoucku nepotkali. Nazval jste článek „ Když rybáři pláčou“. Je to pravda. Plakali, protože ryby plakat neumí. Kdyby to uměly na Bečvě, je to slyšet až k Vám na Slovensko. Žádné fotografie, žádná videa nevykreslí situaci, která se na Bečvě stala. Ten otřesný pohled, doprovázený den ode dne silnějším a silnějším zápachem rozkládajících se těl ryb. Nakonec se nad námi smílovala příroda, které jsme my lidé tak neskutečně ublížili a po šeti dnech uklidila zbytky otravy formou povodně. A to se již opravdu nedalo regulérně pracovat, bylo to nebezpečné pro lidi. Navíc těla ryb už rovněž nešla ani keserem, či sakem nabrat.

Přeji Vám všem Petrův zdar, Ing. R. Trybuček

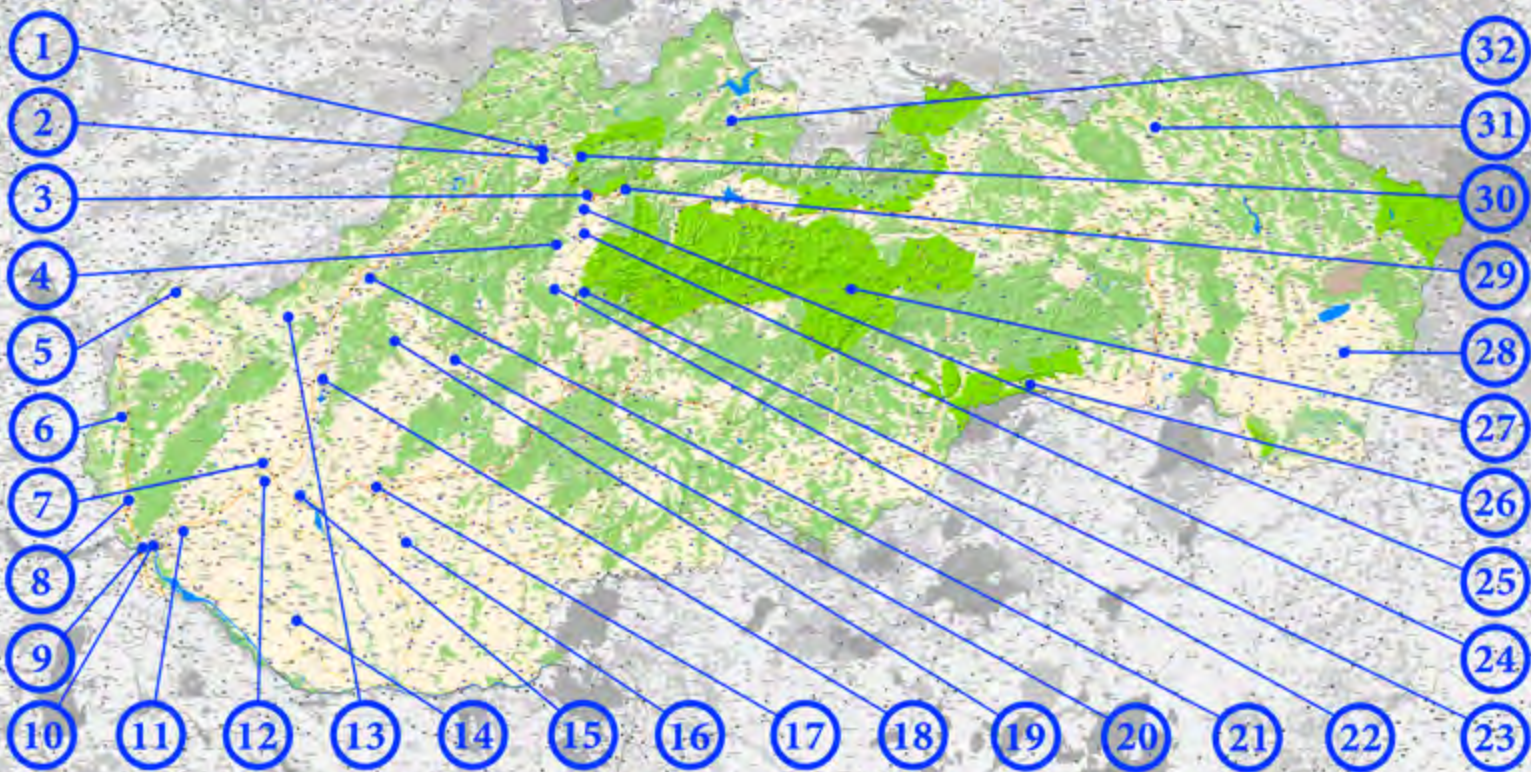

Foto: Ing. Rastislav Trybuček

Foto: Uhynuté ryby z rieky Bečva, Česká republika

Zoznam členov Združeníachovateľov rýb na Slovensku

1. Slovenský rybársky zväz - Rada Žilina
2. Juraj Příhoda, Žilina
3. Rybárstvo Kamenný potok - Miroslav Šlenc
4. FARMA HATE, s.r.o.
5. Rybárstvo S&B, s.r.o.
6. Rybárství Hodonín SK, s.r.o.
7. Agrofarma Budmerice, s.r.o.
8. Stupavské rybárstvo, s.r.o.
9. DAX Bratislava, s.r.o.
10. HACH LANGE s.r.o.
11. SOŠ pôdohosp. a veterinárna Ivanka pri Dunaji
12. Ryby, Rybky MB (SHR)
13. Provit CZ, a.s.
14. RYBÁRSTVO KARÁP, s.r.o.
15. Trouw Nutrition Slovakia, s.r.o.
16. RYBY FERRO, s.r.o.

17. Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
18. Martin Kocian - predaj rýb
19. Viridis - Alena Mikušová
20. RYBHOS, s.r.o.
21. Siete - rybárstvo, Juraj Vicena
22. RYBÁRSTVO - Požehy, s.r.o.
23. Vladimír Harkabuz R.O.S.
24. Slovryb, a.s. Pribovce
25. BioMar Slovakia, s.r.o.
26. Rybárstvo Zemplín, s.r.o.
27. Miroslav Terek
28. Dona, s.r.o.
29. Rybárstvo Krpeľany - Milan Mazáň
30. CHOVRÝB, s.r.o.
31. Oľga Hrabčáková
32. Farma Nižná - Jozef Magiera (SHR)

Združenie chovateľov rýb na Slovensku - ZCHRS

Na príprave aktuálneho čísla sa podieľali:

Ing. Michal Madžunkov, Milan Mazáň, Miroslav Šlenc, Ing. Martin Vaľo, Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc., MVDr. Martin Chudý, MVDr. Erika Papierniková, RNDr. Kamil Huslica, Mgr. Ján Chládok, Mgr. Ľuboš Dudáš, MVDr. Juraj Příhoda, Petr Dobeš, MVDr. Pavlína Niníková, MVDr. Miriam Maceková, Ing. Rastislav Trybúček.

Aktuálne číslo pripravili: Ing. Tibor Krajč, PhD., Rudolf Schwarz

Kontakt: zchrs@zchrs.sk

www.zchrs.sk

